

[40] Živanović, Toma, Osnovi krivičnog prava, Posebni dio, knj. I, sv. 2, Beograd , 1939.

Armin Mujčić, email: armin_dugi@hotmail.com
Asib Alihodžić, email: asib.dr@gmail.com;
Radenka Bjelošević, email: bjeloševicradenka@gmail.com;
Zdravko Tutnjević, email: zdravko.tutnjevic@agram.ba
Saobraćajni fakultet, Doboj, Bosna i Hercegovina

Sažetak: Opšti cilj je smanjivanje svih štetnih efekata uz neometano odvijanje saobraćaja, odnosno smanjivanje broja i posljedica saobraćajnih nezgoda, kroz rad su analizirane saobraćajne nezgode u vremenskom periodu od 2011 godine do 2015 godine. Podaci koji su korišteni u radu su izdati od

strane MUP-a TK i Bihamk-a. U radu je korištena metoda istraživanja. Provedena analiza je ukazala na ozbiljne probleme sa kojima se suočavaju učesnici u saobraćaju na području opštine i ostalih prolaznih učesnika, a koji se odnose na veoma nizak nivo bezbjednosti saobraćaja u odnosu na evropske standarde, nedovoljno razvijenu saobraćajnu infrastrukturu koja bi odgovorila zahtjevima visokog nivoa bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, ali i zabrinjavajuće podatke da na posmatranom području najviše stradaju mladi vozači, pri čemu brza vožnja i alkohol dominiraju u uzrocima saobraćajnih nezgoda.

Ključne riječi: saobraćajna nezgoda, poginula lica, vozači, bezbjednost, saobraćajna infrastruktura.

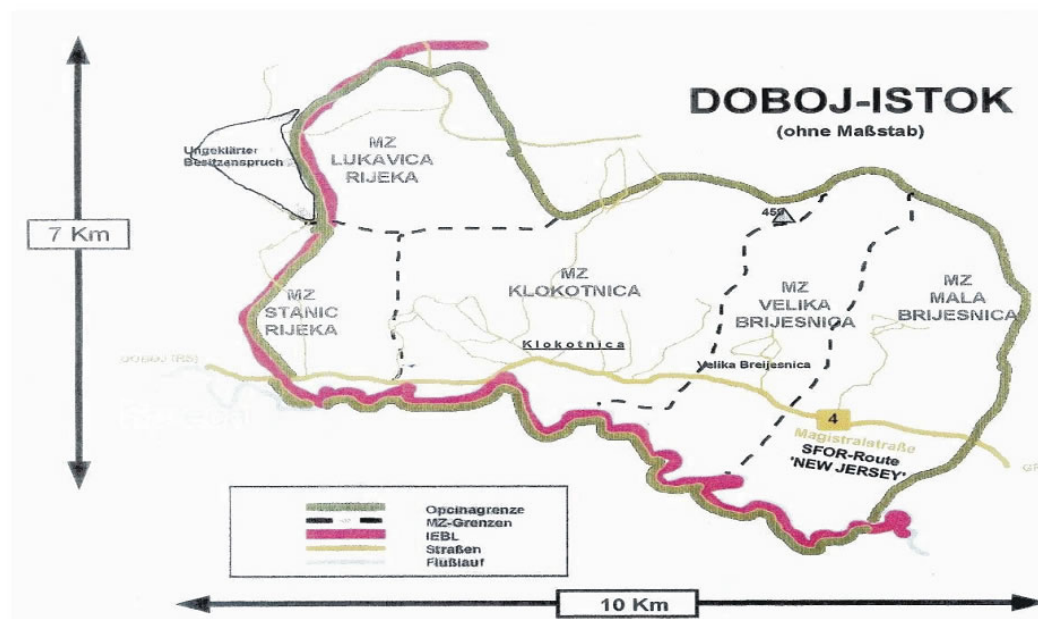
SECURITY ANALYSIS OF TRAFFIC AND TRAFFIC ACCIDENTS AT THE MAGISTRAL ROAD M-4 DOBOJ ISTOK-GRAČANICA

Abstract: The overall goal is to reduce all harmful effects with unimpeded traffic, is reducing the number and consequences of traffic incidents. In this paper traffic accidents were analyzed in the time period from 2011 to 2015. The data used in this paper are issued by MUP TK and BIHAMK. The paper consists research methods. The analysis pointed to the serious problems faced by participants in traffic for municipality and other participants, which refers to a very low level of traffic safety compared to European standards, under-developed road infrastructure that fit the requirements of a high level of safety of all road users, but also worrying data on the observed. Mostly affected by these accidents are young drivers, with speeding and alcohol abuse.

Key words: traffic accidents, dead passengers, drivers, safety, road infrastructure.

1. UVOD

Doboj Istok je opština nastala posle Dejtonskog sporazuma (10. matra 1998. godine) od dijela opštine Doboj. Nalazi se u Tuzlanskom kantonu i graniči sa opštinom Gračanica. U opštini Doboj Istok se nalazi pet mjesnih zajednica (Brijesnica Velika, Brijesnica Mala, Klokotnica, Stanić Rijeka i Lukavica Rijeka). Opština je smještena uz desnu obalu rijeke Spreče i obuhvata južne padine planine Trebave. Od Doboja je udaljena 4 km, a od Gračanice 7 km. Po posljednjem popisu stanovništva, opština Doboj Istok je imala 10.866 stanovnika.

Slika 1. Karta opštine Doboj Istok

Izvor:[<http://www.opcinadobojistok.ba/>, 2016.]

Dinamičan razvoj, kako broja novoprodučenih motornih vozila tako i onih koja su u upotrebi, nije adekvatno praćen razvojem putne infrastrukture. Ovakav negativan odnos između razvoja motornih vozila i putne infrastrukture doveo je do pogoršanja uslova odvijanja saobraćaja, a samim tim došlo je i do pogoršanja bezbjednosti drumskog saobraćaja. Ova analiza stanja bezbjednosti saobraćaja obuhvata prostor dijela magistralnog puta M-4 koji prolazi kroz opštine Doboj Istok i Gračanica. Analiza je rađena za period od 2011.-2015. godine, na osnovu podataka MUP-a TK, PU Gračanica i PS Doboj Istok.

2. SAOBRAĆAJ KAO FAKTOR EVROPSKIH INTEGRACIJA

Propisi EU obuhvataju drumski saobraćaj, željeznički saobraćaj, saobraćaj unutrašnjim plovim putevima, kombinovani saobraćaj, vazdušni saobraćaj i pomorski saobraćaj i tiču se tehničkih, društvenih i sigurnosnih standarda tih sektora. EU teži integraciji različitih saobraćajnih sektora u efektivne logističke lance u cilju njihovog optimalnog korišćenja, kao i poštovanju ekoloških standarda u okviru saobraćajnog sistema EU.

Cilj politike drumskog transporta EU je promovisanje efikasne, bezbjedne i održive mobilnosti i stvaranje povoljnih uslova konkurentnosti i harmonizacija tehničkih standarda u skladu sa zaštitom životne sredine. Postojeća legislativa koja se primjenjuje na usluge drumskog saobraćaja postavlja zajednička pravila za pristup profesiji i tržištu, minimalne standarde za radno vrijeme, vrijeme vožnje i minimalno trajanje perioda odmora za profesionalne vozače, minimalne godišnje takse na vozila, harmonizuje maksimalnu težinu i dimenzije drumskih vozila, itd. (<https://www.eu.me/mn/14>)

Strategijom razvoja saobraćaja definisani su osnovni ciljevi razvoja saobraćajnog sistema – poboljšanje sigurnosti i bezbjednosti, integracija u Evropsku Uniju, poboljšanje konkurentnosti domaće transportne privrede, povećanje kvaliteta saobraćajnih usluga, minimiziranje negativnog uticaja razvoja transporta i saobraćajne infrastrukture na životnu sredinu i društvo, stimulacija ekonomskog rasta kroz efikasniji i jeftiniji transport.

3. METODE

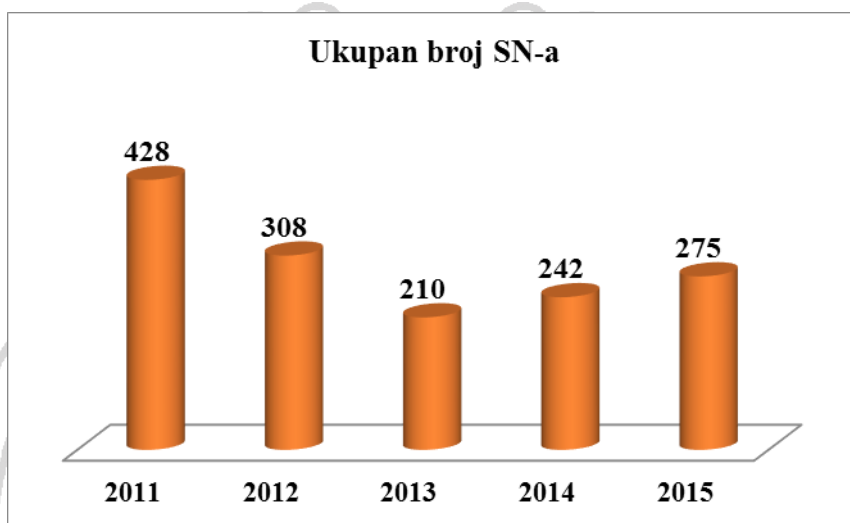
Predmet istraživanja su saobraćajne nezgode, kao najznačajnije negativne posljedice saobraćaja. Cilj istraživanja je da se sagleda stanje bezbjednosti saobraćaja na posmatranom području, kako bi se mogle projektovati optimalne kontramjere, radi smanjivanja broja i posljedica saobraćajnih nezgoda.

Geografsko područje koje ova analiza obuhvata je područje Opštine Gračanica i Opštine Doboj Istok, i uporena analiza sa područjem Federacije Bosne i Hercegovine, a s razlogom utvrđivanja podataka i donošenja zaključka na kojem se mjestu po opasnosti i rizičnosti nalazi ovo područje u zavisnosti od stanja bezbjednosti saobraćaja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Analiza bi trebala obuhvatiti podatke o stanju bezbjednosti saobraćaja u okviru određenog perioda vremena, u ovom slučaju taj period obuhvata razdoblje od 2011. do 2015. godine. U okviru ovog rada, koristit ćemo statistički metod u kombinaciji sa metodom naučnog posmatranja i metodom komparacije-upoređivanja, zbog želje da se prikaže stanje bezbjednosti saobraćaja na području magistralnog puta Doboj Istok–Gračanica u posmatranju

sa stanjem bezbjednosti saobraćaja na nivou Federacije Bosne i Hercegovine u periodu od 2011. do 2015. godine.

4. REZULTATI

Opšte stanje bezbjednosti saobraćaja na magistralnom putu M-4 je veoma složeno. Polazeći od statističkih podataka o stanju bezbjednosti saobraćaja na magistralnom putu u posmatranom period uočljiva je varijabilna situacija iz godine u godinu. Od 2011. do 2013. godine trend saobraćajnih nezgoda je opadajući, a posle 2013. godine je opet rastući.

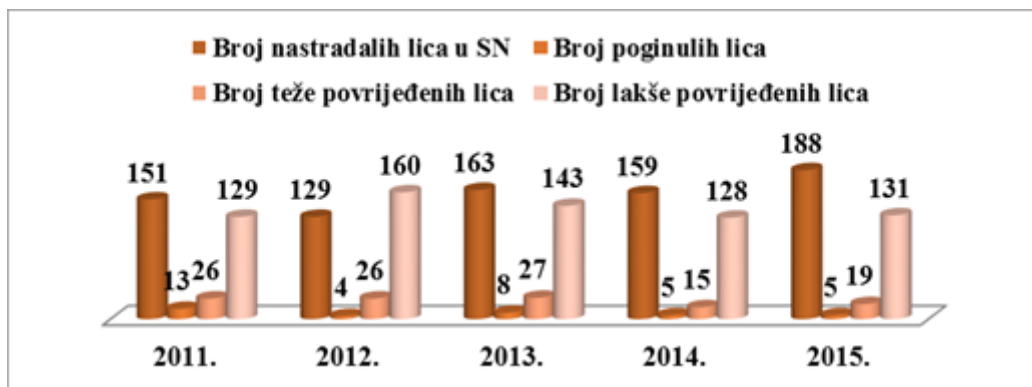

Dijagram 1. Prikaz ponašanja trenda saobraćajnih nezgoda kroz godine posmatranog perioda

Na dijelu magistralnog puta M-4 Doboj Istok-Gračanica u periodu od 2011. do 2015. godine, dogodile su se saobraćajne nezgode u kojima je smrtno stradalo 35 lica, teže je povrijeđeno 158 lica, a lakše povrede zadobilo je 991 lica.

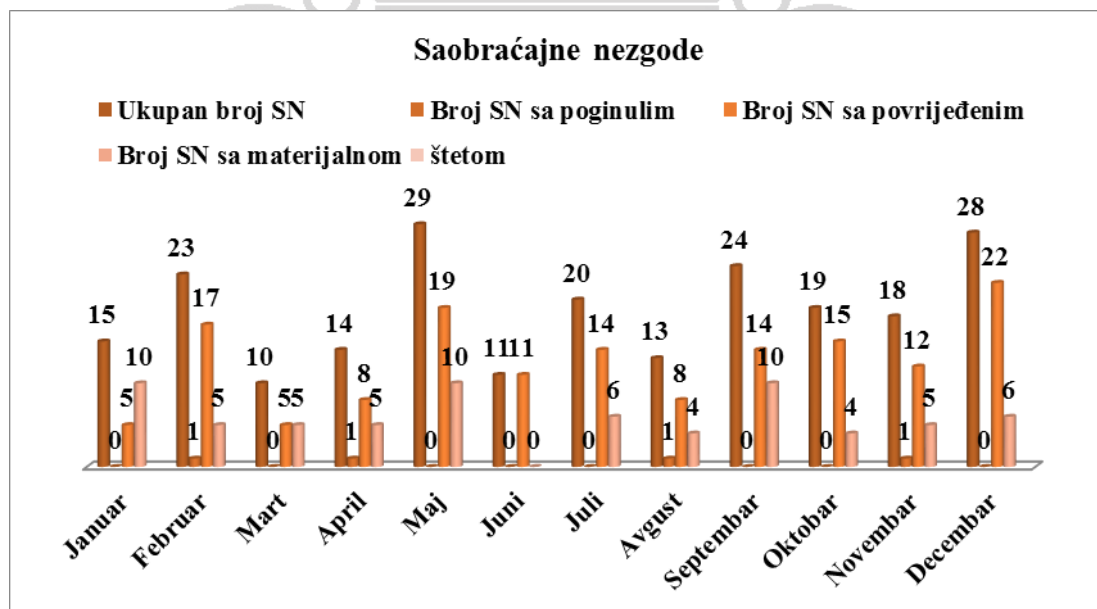
Tabela 1. Stanje bezbjednosti saobraćaja za period 2011. – 2015. godina
 Izvor: [Godišnji izvještaj o SN MUP TK, 2016]

Pokazatelji \ Godine	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj nastradalih lica u SN	151	129	163	159	188
Broj poginulih lica	13	4	8	5	5
Broj teže povrijeđenih lica	26	26	27	15	19
Broj lakše povrijeđenih lica	129	160	143	128	131

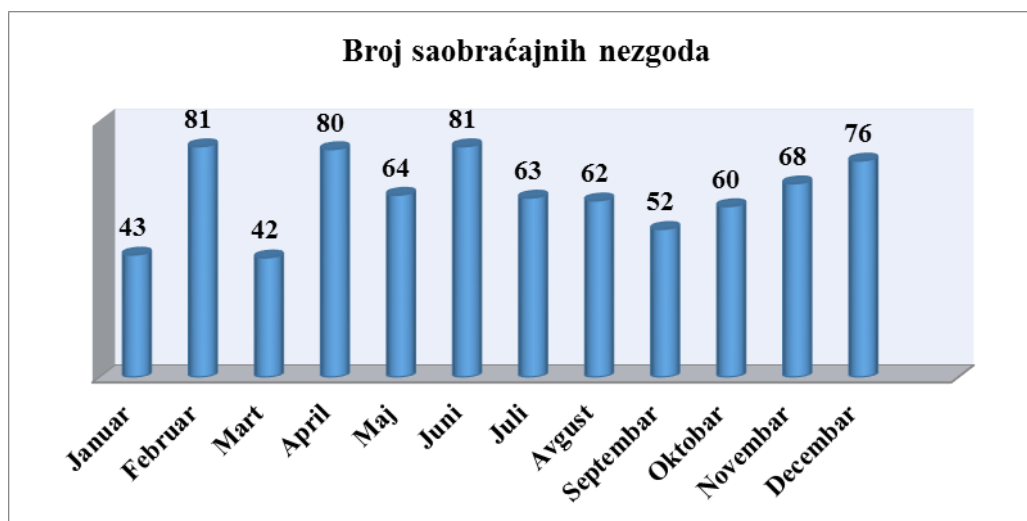
Dijagram 2. Prikaz stanja bezbjednosti saobraćaja za period 2011. – 2015. godina

Jasno je da se u određenom periodu godine događa veći broj saobraćajnih nezgoda u odnosu na ostatak godine. Na to mogu uticati razni faktori kao što su: vremenski uslovi, pojačan intenzitet saobraćaja i drugi razni faktori.

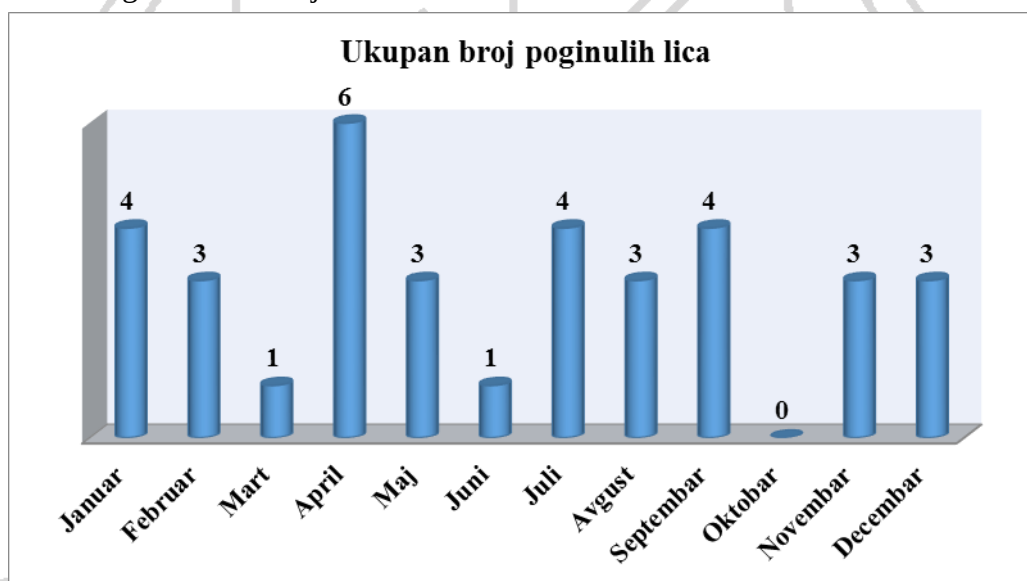
Dijagram 3. Prikaz distribucije saobraćajnih nezgoda i njihovih posljedica po mjesecima u toku 2015. godine na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica

Broj saobraćajnih nezgoda koje su se dogodile u posmatranom periodu analize na magistralnom putu iznosi 772. Kada te nezgode distribuiramo po mjesecima dobit ćemo detaljniju sliku o stanju bezbjednosti saobraćaja na posmatranom području u periodu posmatranja.

Dijagram 4. Prikaz distribucije saobraćajnih nezgoda po mjesecima u toku godine za period od 2011. do 2015. godine na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica

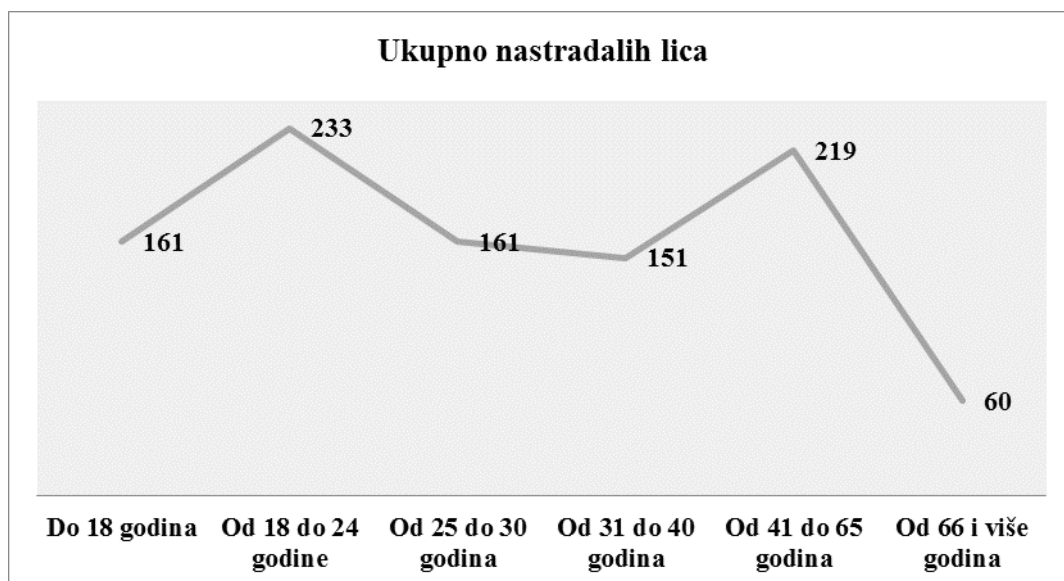
U saobraćajnim nezgodama koje su se dogodile na magistralnom putu M-4 u periodu od 2011. do 2015. godine 35 lica je smrtno stradalo.

Dijagram 5. Prikaz saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima po mjesecima u toku godine na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica u periodu od 2011. do 2015. godine

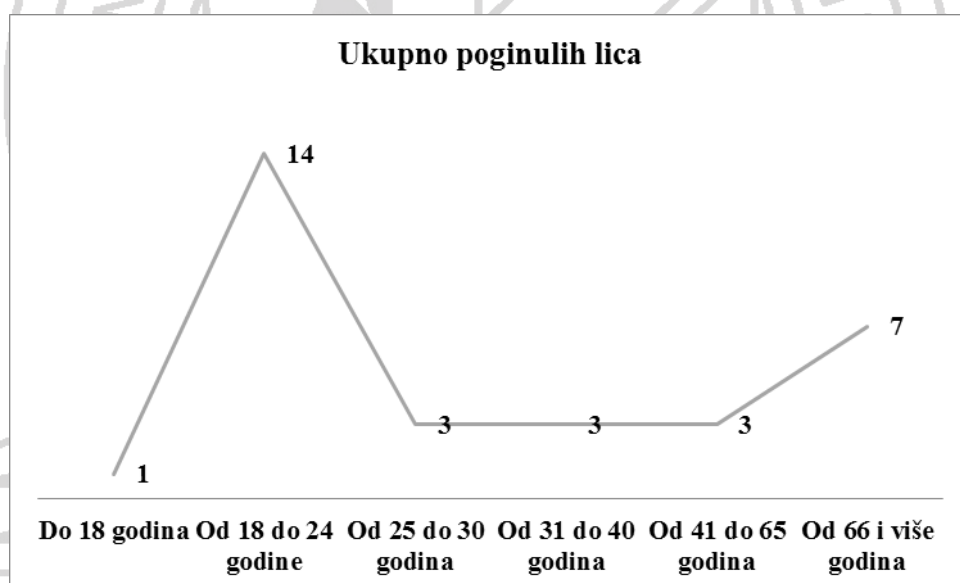
Iz dijagrama se vidi da se najveći broj saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima dogodio u mjesecima: januar, juli i septembar (po 4 saobraćajne nezgode), a mjeseci u kojima se nije dogodila ni jedna saobraćajna nezgoda sa smrtnim ishodom su: mart i oktobar.

Različite starosne grupe imaju različita znanja, stavove, sposobnosti, ponašanja i različitu izloženost saobraćaju. Mladi vozači (do 25 godina) i stariji (preko 65 godina) imaju povećan rizik.

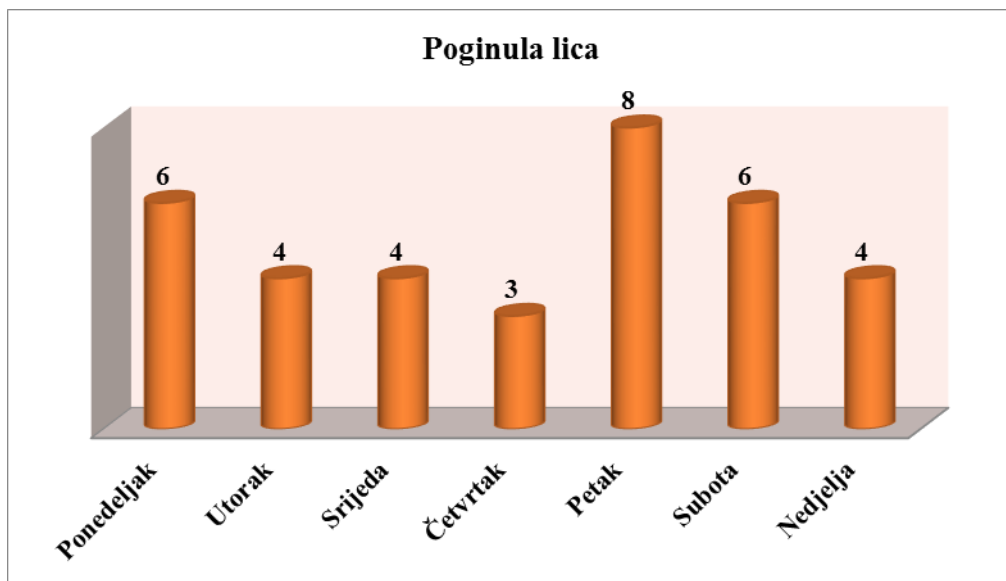
Dijagram 6. Prikaz distribucije lica nastradalih u saobraćajnim nezgodama po godinama starosti na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica u periodu od 2011. do 2015. godine

Na osnovu prethodnih tvrdnji da su skloniji saobraćajnoj nezgodi mlađe i starije osobe možemo potvrditi i sledećim dijagramom, gdje vidimo da najveći broj vozača sa smrtnim ishodom su mladi vozači (od 18 do 24 godine) i stariji vozači (preko 66 godina).

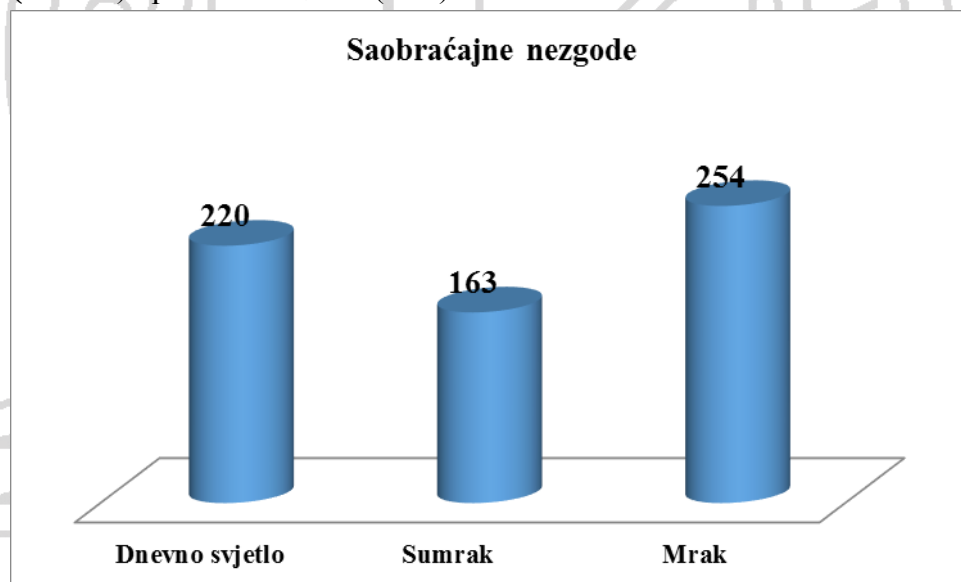
Dijagram 7. Prikaz distribucije poginulih u saobraćajnim nezgodama po godinama starosti na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica u periodu od 2011. do 2015. godine

Na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica u periodu od pet godina (2011. – 2015.), dogodilo se 28 saobraćajnih nezgoda sa smrtnim ishodom, gdje je život izgubilo 35 lica. Distribucija saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima po danima u toku sedmice prikazana je na dijagramu 8.

Dijagram 8. Prikaz distribucije saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima na magistralnom putu M-4 Doboј Istok-Gračanica za period od 2011. do 2015. godine

Iz dijagrama se vidi da je najveći broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama evidentirano tokom petka. Zbog nemogućnosti obrade podataka po časovima u toku dana, uočena je podjela koja definiše nezgode po uslovu svjetlosti u toku dana, pa tako imamo saobraćajne nezgode koje su se dogodile pod uslovom dnevnog svjetla, pod uslovom smanjene dnevne svjetlosti (sumrak) i po uslovu mraka (noći).

Dijagram 9. Prikaz distribucije saobraćajnih nezgoda po uslovima dnevne svjetlosti na magistralnom putu M-4 Doboј Istok-Gračanica za period od 2011. do 2015. godine

Iz dijagrama se može lako uočiti da se najveći broj nezgoda koje su evidentirane dogodi po dnevnoj svjetlosti i mraku (220 po dnevnom svjetlu i 254 po mraku saobraćajnih nezgoda za period od pet godina), dok nešto manji broj saobraćajnih nezgoda se dogodi u periodu sumraka (163 saobraćajnih nezgoda za period od pet godina).

5. DISKUSIJA

Na području Bosne i Hercegovine, a time i posmatrane dionice puta, ostvaren je brz tempo razvoja motorizacije, a to zahtijeva promjene u ponašanju svih učesnika u saobraćaju. Preventivno-odgojni rad sa svim učesnicima u saobraćaju od posebnog je značaja za sticanje i podizanje na viši nivo saobraćajno-tehničke kulture uopšte. Kad su pedagoške mjere u pitanju, neophodno je stvaranje i razvijanje humanijih odnosa među svim učesnicima u saobraćaju, zatim razvijanje moralnih normi, etičkih vrijednosti i razvijanje potrebne svijesti o solidarnosti u saobraćaju. Potrebno je kontinuirano provoditi aktivnosti koje će se odnositi na upoznavanja školske djece i omladine s osnovama bezbjednosti saobraćaja, s uključivanjem sredstava javnog informisanja.

Sve intenzivniji saobraćaj zahtijeva sve više znanja i umijeća budućeg vozača. Sistem obuke vozača treba da prati, istražuje i izdvaja bitne zahtjeve bezbjednosti saobraćaja i uključuje ih u programe obuke, te na najpogodniji način prenosi na kandidate – buduće vozače. Poboljšanja obuke i poboljšanja prolaznosti kandidata podrazumijeva uvođenje stalne pripreme i usavršavanja nastavnog i instruktorskog kadra i članova ispitnih komisija od strane pedagoških i saobraćajnih stručnjaka.

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu urađena je detaljna analiza stanja bezbjednosti saobraćaja na magistralnom putu M-4 Doboj Istok-Gračanica za period od 2011. do 2015. godine, sa akcentom na saobraćajne nezgode i posljedice saobraćajnih nezgoda na posmatranoj dionici. Detaljno sagledavanje stanja bezbjednosti saobraćaja predstavlja osnov za projektovanje upravljačkih mjera, pa samim tim predstavlja i osnovni ulazni podatak pri izradi strategije i operativnih planova. Analizom su uočeni osnovni faktori i najčešće okolnosti nastanka saobraćajnih nezgoda, najugroženije kategorije učesnika u saobraćaju, propusti koji dovode do stvaranja opasne situacije u saobraćaju, ali i upravljačke mjere kojima se na osnovu analiziranih podataka o stanju bezbjednosti saobraćaja, može uticati na prevenciju saobraćajnih nezgoda na dionici magistralnog puta M-4. Provedena analiza je ukazala na ozbiljne probleme sa kojima se suočavaju učesnici u saobraćaju na području opština i ostalih prolaznih učesnika, a koji se odnose na veoma nizak nivo bezbjednosti saobraćaja u odnosu na evropske standarde, nedovoljno razvijenu saobraćajnu infrastrukturu koja bi odgovorila zahtjevima visokog nivoa bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju, ali i zabrinjavajuće podatke da na posmatranom području najviše stradaju mladi vozači, pri čemu brza vožnja i alkohol dominiraju u uzrocima svakodnevnih saobraćajnih nezgoda.

Samo koordiniranim radom svakog od subjekata zaštitnog sistema bezbjednosti saobraćaja na području cijele države kao analiziranog prostora, može se obezbijediti efikasno i efektivno upravljanje stanjem bezbjednosti saobraćaja, kvalitetna priprema i provođenje upravljačkih mjera kojima će se smanjiti broj saobraćajnih nezgoda i podići postojeći nivo bezbjednosti saobraćaja.

7. LITERATURA

- [1] Alihodžić, A. & Đurić, T. (2010). Skripta „Edukacija za saobraćaj. Saobraćajni fakultet Doboj.
- [2] Dragač, R. (2002). *Bezbednost drumskog saobraćaja*. Saobraćajni fakultet, Beograd.
- [3] Izveštaji o saobraćajnim nezgodama i prekršajima MUP-a Tuzlanskog kantona/Policijske Uprave Gračanica/Policijske Stanice Doboj Istok za period od 2011.-2015. godine.
- [4] Lipovac, K. (2008). *Bezbednost saobraćaja*. Beograd.
- [5] Vujanić, M. & Dragač, R. (2002). *Bezbednost saobraćaja II deo*. Saobraćajni fakultet, Beograd.
- [6] Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br.6/06.
- [7] <http://www.iddeea.gov.ba/>
- [8] <http://mup tk.ba/>
- [9] <http://www.fup.gov.ba/>
- [10] <https://www.eu.me/mn/14>

